

## Suosituksset: LIIKUNNAN OLOSUHTEET JA YLEISKAAVOITUS

Miten kunnassa tai sen osassa / yleiskaavassa on järjestetty seuraavat liikunnan fyysisiin olosuhteisiin vaikuttavat tekijät?

- 1. Yhdyskuntarakenteen toteutettavuus, toimivuus (toimintojen sijainti), taloudellisuus ja ekologinen kestävyys.
- 2. Olevan yhdyskuntarakenteen kehittäminen ja täydentäminen.
- 3. Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus, yhteydet asuinalueilta.
- 4. Joukkoliikenteen ja kävely- ja pyöräteiden tarkoituksenmukaiset järjestelyt ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla.
- 5. Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, mahdolliset häiriötekijät.
- 6. Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen, liikkumiseen houkuttelevat kauniit miljööt.
- 7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys.

### **1. Yhdyskuntarakenteen toteutettavuus, toimivuus (toimintojen sijainti), taloudellisuus ja ekologinen kestävyys.**

- Uudet työpaikka-alueet, palvelut ja asuinalueet sijoitetaan osaksi muuta yhdyskuntarakennetta sekoittamalla palveluja ja lomittamalla rakennetta. Irrallisia rakentamissaarekkeitä vältetään ja alueiden välille toteutetaan hyvät kävely- ja pyörätieyhteydet. Suotuisten liikunnan olosuhteiden kannalta eri toimintojen välisten asiointietäisyyksien tulee olla lyhyitä.
- Yleiskaavassa liikuntaan tarkoitettut alueet määritellään ja merkitään omilla merkinnöillään (esim. liikuntapuistot). Määritelmän tulee olla yksiselitteinen siten, että se ei mahdollista liikuntaan tarkoitettun alueen ”nakertamista” tai muuttamista vähitellen muun toiminnon käyttöön.
- Venesatamavarauksissa huomioidaan myös pysäköinti- ja talvisäilytysalueet.
- Virkistysreitit suunnitellaan ja toteutetaan jatkuviksi. Maankäyttöä muutettaessa mahdollisesti poistuvan tai katkeavan reitin tilalle osoitetaan korvaava reitti.

### **2. Olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö ja täydentäminen**

- Vajaakäyttöisten ja hajanaisten alueiden yhdyskuntarakenteen täydentäminen huomioidaan ensisijaisesti uusia palveluita ja asutusta suunniteltaessa. Erityisesti on hyvä täydentää keskustaa lähellä olevia alueita.
- Ympäristön vetovoimatekijöitä (topografia, vesistöt) korostetaan ja hyödynnetään esimerkiksi siten, että niiden lomaan suunnitellaan reittejä, jotka puolestaan yhdistävät esim. uutta ja vanhaa rakennetta ja luovat kokonaan uuden liikuntaympäristön.
- Kävely- ja pyöräily-yhteyksiä parannetaan täydennettäessä olemassa olevaa rakennetta.
- Joukkoliikenteen edellytysten tulee parantua täydennettäessä olemassa olevaa rakennetta.

- Lähivirkistysalueet kytketään osaksi isompia virkistyskokonaisuuksia esimerkiksi viherväylillä, ulkoilureiteillä ja/tai kävely- ja pyörätiellä.

### **3. Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus, yhteydet asuinalueilta**

- Asuinalueiden palveluiden riittävyys taataan suunnittelussa ja toteutuksessa. Toiminnallisesti monipuolinen elinympäristö pitää sisällään kaupan peruspalvelut, päivähoidon, koulut (ainakin ala-aste) ja perusliikuntapaikat, kuten lähiliikuntapaikan ja sisäliikuntatilan (esimerkiksi koulun yhteydessä).
- Koulut, päiväkodit ja päivittäistavarakaupat sijoitetaan kävely- ja pyöräilyreittien varrelle.
- Julkisen liikenteen pysäkit ovat saavutettavissa esteettömästi.
- Työpaikka-alueiden ja asumisen sekoittamis- ja lomittumismahdollisuudet selvitetään.
- Keskeiset liikuntapaikat tulee sijoittaa muiden palvelujen lähelle. Liikuntapalvelut, kuten esimerkiksi uimahalli, jäähalli ja palloiluhallit, voidaan sijoittaa kulttuuripalvelujen tapaan keskitetysti lähelle toisiaan. Liikaa keskittämistä tulee varoa, jotta etäisyydet asuinalueilta palveluihin eivät kasva liian suuriksi tai asuinalueiden omat palvelut jäävät kokonaan toteutumatta.
- Liikuntapaikkakeskittymien alueellista sijoittamista voidaan harkita, jos kyseessä on suuri kaupunki, jossa on useita liikuntapaikkakeskittymiä. Etäisyyksien tulisi kuitenkin pysyä kohtuullisina.

### **4. Joukkoliikenteen ja kävely- ja pyöräiteiden tarkoituksenmukaiset järjestelyt ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla**

- Tärkeimmät kävely- ja pyörätiet sekä ulkoilureitit merkitään yleiskaava-asiakirjoihin.
- Kävely- ja pyöräily-yhteydet ovat sujuvat asuinalueilta työpaikka-alueille, palveluihin ja virkistysalueille. Kävely- ja pyörätiet myös linjataan erilleen autoteistä, jos tämä linjaus ei merkittävästi pidennä kuljettavaa matkaa.
- Tärkeimmät kävely- ja pyöräiteiden eritasoristeykset merkitään yleiskaavaan.
- Ratsastusreitit osoitetaan pyöräiteistä erilleen.
- Matkakeskukset ovat suotavia, jotta eri joukkoliikennemuodot voidaan sovittaa sujuvasti yhteen. Matkakeskusten yhteydessä huolehditaan myös pyörien pysäköintitarpeista.
- Raideliikenteen suojavyöhykkeiden käyttö ulkoliikuntaa palvelevana alueena ei ole meluhaittojen takia suotavaa. Laajaa käyttäjäkuntaa palvelevien sisäliikuntatilojen sijoittaminen asemien läheisyyteen on kuitenkin tavoiteltavaa hyvän saavutettavuuden takia.
- Rautatien ja autoliikenteen pääväylien yhdyskuntarakennetta jakava vaikutus minimoidaan suunnittelemalla ja toteuttamalla kävely- ja pyöräiteille sujuvia ja esteettisesti laadukkaita ylityksiä tai alituksia. Myös autotien sijoittaminen alikulkuun on vaihtoehto, jotta kävely- ja pyörätiet voidaan rakentaa esteettömästi.

### **5. Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön, mahdolliset häiriötekijät**

- Asuinalueet suunnitellaan ja toteutetaan niin, että ne ovat viihtyisiä ja että niillä vallitsee hyvä pienilmasto.
- Melua tuottavat liikuntamuodot (moottoriurheilu, ampuminen) sijoitetaan yhdyskuntarakenteessa niin, että ne eivät häiritse virkistystä ja asumista.
- Rautatiet ja liikenteen valtaväylät sijoitetaan niin, etteivät ne melullaan ja päästöillään häiritse asutusta ja kävely- ja pyöräiteiden pääreittejä.
- Eri liikennemuodot sijoitetaan niin, että kohtaamiset ja risteämiset ovat turvallisia.
- Hiljaiset alueet kartoitetaan ja virkistys- ja ulkoilukäytön kannalta tärkeimmät alueet säilytetään hiljaisina.
- Melualueilla sijaitsevat kävely- ja pyörätiet tulee melusuojata.
- Lasten ja vanhusten liikuntamahdollisuuksiin kiinnitetään erityistä huomiota alueella.

### **6. Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen, liikkumiseen houkuttelevat**

## **kauniit miljööt**

- Virkistysreitit sekä kävely- ja pyörätiet ohjataan siten, että kulkija voi havainnoida historiallisesti, kulttuurihistoriallisesti ja arkkitehtonisesti arvokasta miljöötä tai maisemaa.
- Ranta-alueiden virkistysmahdollisuudet turvataan ja niitä kehitetään.

## **7. Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys**

- Viher- ja virkistysalueet ovat eheitä sekä viheryhteydet jatkuvia.
- Virkistys- ja vapaa-ajantoiminnoille varataan riittävästi tilaa sekä osoitetaan sopiva sijainti seudullisesti. Myös ulkoliikunnan suorituspaikkojen (isommat kenttäalueet, uimarannat, vapaat ranta-alueet) määrän tulee olla riittävä.
- Tilaa vieville liikuntamuodoille varataan ja merkitään oma alueensa. Tilaa vieviä liikuntamuotoja ovat esimerkiksi golf, laskettelu, suuret urheiluhallit paikoitusalueineen, yleisurheilu- ja jalkapallokenttien keskittymät paikoitusalueineen, ratsastus, uimarannat ja ulkovesiliikunta-alueet. Tilaa vievien liikuntamuotojen yhteyteen kannattaa liittää julkisia, kaikille avoimia tiloja tai reittejä.
- Yhteydet asuinalueilta viherverkkoon ovat sujuvat ja välittömät.
- Erilaiset reitistöjen (veneily yms.) tukikohdat, satamat ja taukopaikat ovat sujuvasti saavutettavissa ja niiden määrä on riittävä.

## **8. Muut alueen liikuntaolosuhteet**

- Alueen erityispiirteisiin liittyvät liikunnan mahdollisuudet huomioidaan ja niitä kehitetään.

Suosituksen ryhmittely on kytketty eri kaavatasojen kaavojen sisältövaatimukseen (maakuntakaava MRL 28§ , yleiskaava MRL 39§, asemakaava MRL 54§), joista on poimittu liikunnan olosuhteisiin linkittyvät sisältökohdat. Asemakaavaa, yleiskaavaa ja maakuntakaavaa koskevat suositukset löytyvät osoitteesta:

**[www.liikuntakaavoitus.fi/kaytannossa/koulutusaineisto/](http://www.liikuntakaavoitus.fi/kaytannossa/koulutusaineisto/)**

Oulun yliopiston arkkitehtuurin osastolla on tehty vuodesta 2003 tutkimus- ja kehitystyötä, jossa on kehitetty alueidenkäytön suunnittelua liikunnan olosuhteita paremmin huomioivaksi sekä tuotettu tietoa liikuntaa edistävän elinympäristön ominaisuuksista. Hankkeita ovat rahoittaneet Opetus- ja kulttuuriministeriö, Ympäristöministeriö sekä kohdekunnat.

Tavoitteena on kehittää sellaisia suosituksia ja välineitä, joiden avulla suotuisten liikunnan olosuhteiden tuottaminen voidaan nivoa osaksi maankäytön suunnittelua ja joita voidaan hyödyntää maankäytön suunnittelun ja siihen liittyvän arvioinnin eri vaiheissa, kuten lähtötietojen keruussa, suunnitteluratkaisujen hahmottelussa sekä vuorovaikutuksen järjestämisessä. Kehittämisen kohteina ovat olleet kaikki maankäytön suunnittelun tasot asemakaavoituksesta maakuntakaavoitukseen. Lisää tietoa tutkimuksista löytyy osoitteesta **[www.liikuntakaavoitus.fi](http://www.liikuntakaavoitus.fi)**.